

Membre del grup de recerca GRISIJ

Projecte INDOVIG23:

Prevenió de la ceguesa de gènere en l'acció socioeducativa. Fase 2: Guia didàctica per introduir les càpsules multimèdia amb perspectiva de gènere en la docència universitària.

Referencia: 2023INDOV00016

Equip de treball:

Ainoa Mateos. UB (Coordinació);
Héctor Alonso-Martínez (UB); Elisa Colina-Labrador (UB); Gemma Crous (UB);
Almendra Espinoza-Rivera (UB); Mireia Foradada-Villar (UAB); Nuria Fuentes-Peláez (UB); Paulo Padilla-Petry (UB); Sara Pérez-Hernando (UB); Judit Rabassa (UB); Julio Rodríguez-Rodríguez (UB); Valeria Soto-Gómez (UB).

Finançament:

Aquest projecte ha comptat amb el suport del Consell Interuniversitari de Catalunya, en el marc de la convocatòria INDOVIG 2023 per a projectes d'innovació orientats a la millora de la qualitat docent en matèria de violència de gènere, del Departament de Recerca i Universitats i de l'Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca (AGAUR)

Què entenem per perspectiva de gènere?

La perspectiva de gènere (gender mainstreaming) és una **categoria analítica i un posicionament crític** davant la **normativitat heterosexual i patriarcal** que regeix el conjunt del sistema social —incloent-hi els àmbits educatiu, econòmic, polític i cultural—, on el **gènere** actua com a **eix estructurador** dels espais, la ideologia, l'economia i fins i tot els valors (Council of Europe, 2024; Donoso-Vázquez i Velasco-Martínez, 2013).

Des d'aquest posicionament es qüestionen els estereotips per a elaborar nous continguts que permetin **incidir en l'imaginari col·lectiu** (Liliana Hendel, 2017:15) dels futurs i de les futures professionals de l'acció educativa.

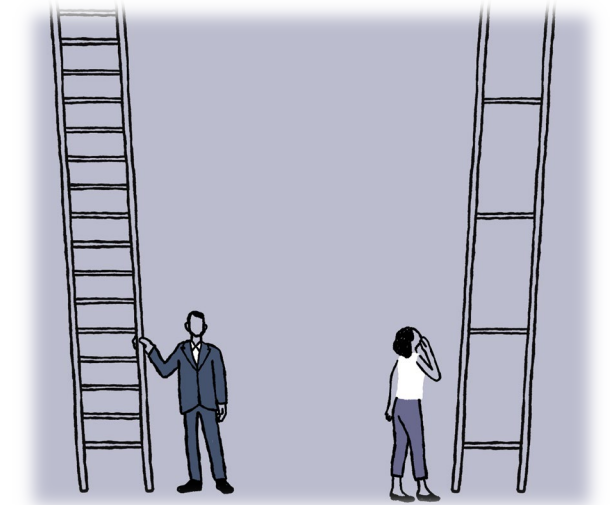
El projecte que presentem s'emmarca en l'objectiu 5 (Igualtat de gènere) dels ODS de l'Agenda 2030.

Per què introduir la perspectiva de gènere en la docència universitària?

- La transversalitat de la perspectiva de gènere és un **principi d' actuació** en tots els espais públics.
- Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva entre homes i dones insta la Universitat a incloure la perspectiva de gènere en la **formació de persones formadores**.
- LOPIVI (2021) “estableix que les administracions públiques han de garantir formació especialitzada en drets de la infància amb un enfocament inclusiu, per a totes les persones que treballen amb infància i adolescència”.
- AQU (2019). Criteris i orientacions per incorporar la PG a la docència.

Incorporar la **perspectiva de gènere en la docència suposa**, en paraules de Tània Verge i Teresa Cabruja (2017:7):
"que la naturalesa i les implicacions del gènere i la seva intersecció amb altres eixos de desigualtat s'incorporin en el currículum de totes les assignatures, defugint un tractament separat com un problema específic dins de les assignatures".

Beneficis de la PG en la docència

Quins beneficis aporta incloure la perspectiva de gènere?
(AQU, 2019; Giménez, 2023; Rifà, 2021)

- Millora la qualitat docent i la rellevància social dels coneixements, de les tecnologies i de les innovacions produïdes.
- Promou el pensament crític.
- Enriqueix la comprensió de la diversitat de l'alumnat.
- Amplia les eines professionals de les futures i dels futurs professionals de l'àmbit socioeducatiu.

Adoptar una docència amb perspectiva de gènere interseccional no és una tasca senzilla. Requereix compromís, formació i reflexió constant.

Antecedents. INDOVIG 21. Prevenció de la ceguesa de gènere en l'acció socioeducativa amb infants, adolescents i famílies.

Col·lecció "Prevenció de la ceguesa de gènere en l'acció socioeducativa"

<https://www.ub.edu/ubtv/colleccio/series/prevencio-de-la-ceguesa-de-genere-en-laccio-socioeducativa>

Set càpsules formatives amb Perspectiva de Gènere (PG) amb CC, dos idiomes i fitxes de recursos:

- Perspectiva de gènere.
- Acolliment residencial.
- Educació afectiva i sexual.
- Justícia juvenil.
- Acolliment familiar.
- Persones menors d'edat migrades soles.
- Participació infantil.

Il·lustració de Martín Tognola

Quins materials s'han generat a l'INDOVIG21?

Col·lecció "Prevenició de la ceguesa de gènere en l'acció socioeducativa"

<https://www.ub.edu/ubtv/colleccio/series/prevenicio-de-la-ceguesa-de-genere-en-laccio-socioeducativa>

Recopilatori de recursos docents amb perspectiva de gènere (càpsules multimèdia i fitxes didàctiques):

<http://hdl.handle.net/2445/198183>

Càpsula 1. Perspectiva de gènere

Col·lecció completa: <https://www.ub.edu/ubtv/colleccio/series/prevencio-de-la-ceguesa-de-genere-en-laccio-socioeducativa>

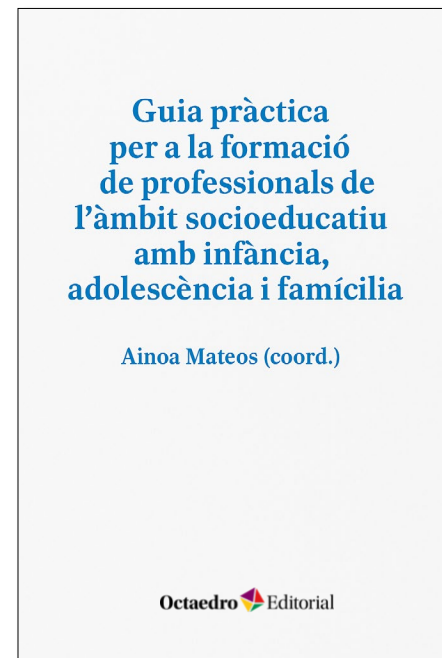

Per què una guia pràctica per introduir la PG a la docència universitària?

- Per donar continuïtat al projecte INDOVIG21 i ampliar l'ús de les càpsules.
- Per facilitar la seva integració crítica a la docència universitària.
- Per respondre a una demanda real de docents i investigadors/es.
- Per aprofundir en els continguts i oferir activitats que promoguin el pensament crític.
- Per oferir un marc teòric i orientacions pràctiques adaptables a diferents assignatures

En premsa. **Cooming soon!**

Com s'ha dissenyat i elaborat?

Revisió de la
literatura científica

Disseny de la guia
didáctica

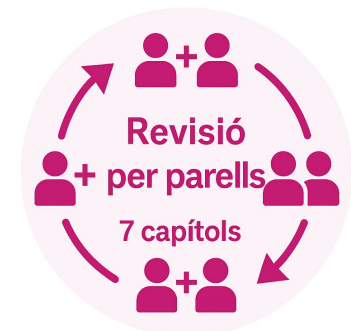
Desenvolupament
de la guia

Difusió

REVISIÓ PER PARELLS

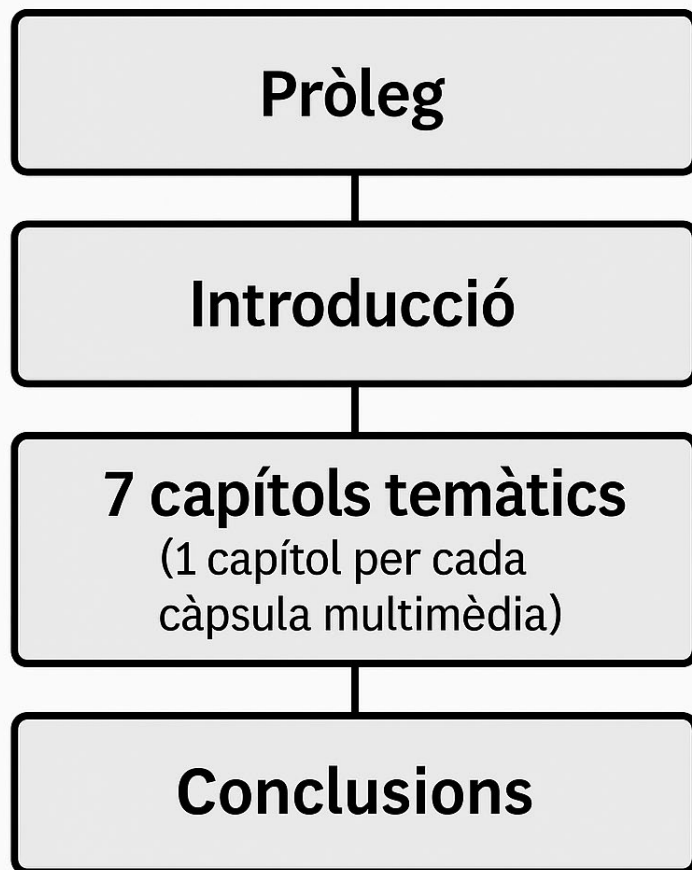

Revisió de
format i estil

Com s'estructura la guia? I els capítols?

SECCIÓ 1

Marc teòric que identifica la ceguesa de gènere en la temàtica i com es pot desafiar des de l'acció socioeducativa.

SECCIÓ 2

Dues activitats:

- Una amb la **càpsula** com a eix central
- Una altra amb una estratègia variada segons la temàtica del capítol.

Com s'estructura cada activitat?

Títol de l'activitat

Objectius

Resultats d'aprenentatge

Continguts

Estratègia didàctica

Materials i recursos necessaris

Durada estimada

Desenvolupament de l'activitat:

- ❖ Introducció
- ❖ Desenvolupament
- ❖ Consideracions ètiques →
- ❖ Conclusions
- ❖ Avaluació

CE són un element clau i integrat en el disseny de totes les activitats.

De quina manera es pot utilitzar?

- Recurs flexible i adaptable al pla docent o a la formació específica.
- Es poden treballar capítols de manera independent.
- Es recomana iniciar pel capítol: *La perspectiva de gènere en l'acció socioeducativa amb infància, adolescència i família.*
- Activitat transversal: *Entre llums i ombres: un diari de gènere.*

Algunes activitats d'exemple

Capítol 1. PG.

- *Activitat: El sentir de Valentina*

- Núvol de paraules [Què és per a tu la perspectiva de gènere?].
- Discussió dirigida [anàlisi del núvol de paraules].
- Visionat de la càpsula formativa.
- Estudi de cas:

“Valentina té 15 anys i està en una etapa d'exploració i descobriment. La seva curiositat la porta a qüestionar la seva identitat, i està experimentant canvis en el seu cos, la seva manera de pensar, vestir i expressar-se (...)”

- *Activitat: Entre llums i ombres: un diari de gènere.* Activitat transversal

(versàtil i flexible al contingut docent, s'avalua a tres nivells: descriptiu, reflexiu i relacional.

Algunes activitats d'exemple

Altres activitats de la guia:

- *El despertar dels gèneres: teixint estratègies per a transformar l'acolliment residencial* (Dissenyar un PEI amb perspectiva de gènere).
- *Educar amb orgull: camins cap a la inclusió afectiu-sexual i de gènere* (Reflexionar sobre les dificultats en la socialització primària i secundària de les persones protagonista, així com els problemes i necessitats quant a la visibilització com a persona gai o lesbiana).
- *Teatralitzant interseccionalment la Participació Infantil* (Aplicar tècniques del Teatre de l'Oprimat per a dramatitzar casos reals o imaginats, promovent la reflexió col·lectiva sobre solucions inclusives).

I moltes més... la guia estarà publicada en obert pròximament.

Conclusions

- Recurs per a una docència crítica i amb justícia social.
- Ofereix marc teòric i activitats per incorporar la perspectiva de gènere.
- Convida a revisar metodologies i rols docents.
- Requereix suport institucional i compromís col·lectiu.
- Aposta per una formació inclusiva, transformadora i conscient.

La qüestió no és afegir més contingut, sinó canviar la manera i la mirada des del qual es presenta.

Il·lustració de Martín Tognola

Dra. Ainoa Mateos
Professora Titular d'Universitat
Facultat d'Educació. Universitat de Barcelona

amateos@ub.edu

[@ainoamateos.bsky.social](https://twitter.com/ainoamateos)

www.linkedin.com/in/ainoa-mateos-90412069

Avís de drets d'autoria:

Queda prohibit l'ús total o parcial de les il·lustracions que apareixen en aquesta presentació.
Crèdits de les il·lustracions: Martín Tognola.